

Lautamies käräjäoikeudessa

Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Sisältö

Lautamies käräjäoikeudessa	3
Käräjäoikeus tuomioistuinten joukossa	3
Istuntojen kokoonpanot	4
Rikosasian käsitteily	5
Päättösneuvottelu ja äänestäminen	7

Tämä esite on laadittu Tuomioistuinvirastossa marraskuussa 2021.

Kuvat: Tuomioistuinvirasto/Mika Pakarinen

Taitto: Mainostoimisto SST Oy

Lautamies käräjäoikeudessa

Tuomiovalta kuuluu Suomessa riippumattomille tuomioistuimille. Tuomioistuin vahvistaa sen, mitä yksittäisessä riita-, rikos- tai hallintoasiassa on pidettävä oikeana. Tuomareita sitoo vain laki. Kukaan ulkopuolinen ei voi sanella yksittäisen tuomion sisältöä - ei eduskunta, ei hallitus, ei kukaan.

Käräjäoikeus tuomioistuinenten joukossa

Tuomioistuimet ovat joko yleisiä tuomioistuimia, hallintotuomioistuimia tai erityistuomioistuimia.

Yleisiä alioikeuksia maassamme ovat käräjäoikeudet. Käräjäoikeuden päällikkötuomarina on laamanni ja muina tuomareina käräjätuomareita. Ainoastaan käräjäoikeudessa on lisäksi lautamiehiä.

Yleiset tuomioistuimet ratkaisevat yksityisoikeudellisia riita-asioita ja rikosasioita. Käräjäoikeuden tuomioon haetaan muutosta valittamalla hovioikeuteen. Hovioikeuden päätöksestä puolestaan voi valittaa korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus antaa siihen ensin nimenomaisen luvan.

Hallintotuomioistuimet käsittelevät pääasiassa eri viranomaisten päätöksistä tehtyjä valituksia. Lisäksi ne käsittelevät esimerkiksi julkisoikeudellisia hallintoriita-asioita. Alueellisten hallinto-oikeuksien päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus antaa siihen ensin nimenomaisen luvan.

Erityistuomioistuimet (markkinaoikeus, vakuutusoikeus ja työtuomioistuin) käsittelevät tiettyjä laissa niille nimenomaisesti määärättyjä juttuja tai juttutyyppejä.

Istuntojen kokoonpanot

Tuomioistuimen on toimittava joustavasti ja tehokkaasti. Siksi käräjäoikeus istuu useassa eri kokoonpanossa.

Istunnon kokoonpano riippuu käsiteltävän jutun laadusta ja vaativuudesta.

Yleisimpiä ratkaisukokoonpanoja ovat:

- yhden tuomarin kokoonpano
- lautamieskokoonpano sekä
- kolmen tuomarin kokoonpano.

Yhden tuomarin kokoonpano on toimivaltainen esimerkiksi kirjallisessa menettelyssä käsiteltäväissäasioissa, rikosjutuissa, joissa laissa sallittu enimmäisrangaistus on neljä vuotta sekä riita-asioiden valmistelevassa käsitellyssä ja välttämästi sen yhteydessä pidettävässä oikeudenkäynnissä.

Lautamieskokoonpanossa on yksi lainoppinut puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä. Lautamieskokoonpanoa voidaan poikkeustapauksissa täydentää yhdellä lakimiehellä ja/tai yhdellä lautamiehellä. Lautamieskokoonpanossa ratkaistaan rikosjuttuja.

Kolmen tuomarin eli lakimieskokoonpano ratkaisee riitajutut ja sellaiset rikosasiat, joissa asian laatu tai muu erityinen syy sitä puolataa. Ajatuksena on, että lainopillisesti kaikkein visaisimmat riidat ja rikokset menisivät pääsääntöisesti kolmen lakimiestuomarin ratkaistavaksi.

Rikosasian käsitteily

Rikosjutut käsitellään yleensä joko lautamieskokoonpanossa tai kaksi yhden tai kolmen tuomarin kokoonpanossa.

Osa rikosjutuista voidaan käsitellä käräjäoikeudessa pelkästään kirjallisesti.

Silloin yksi tuomari ratkaisee asian kirjallisen aineiston perusteella. Suullista oikeudenkäyntiä ei järjestetä eikä asian osapuolia kutsuta tuomioistuimeen.

Kirjallisessa menettelyssä voidaan käsitellä useimmat lieväät ja tavalliset rikokset. Edellytyksenä on, että vastaaja on tunnustanut teon ja suostuu kirjalliseen menettelyyn. Myös rikoksen uhrista on saatava suostumus kirjalliseen menettelyyn.

Varsinaisen oikeudenkäynnin alaksi syyttäjä esittää rangaistusvaatimuksensa ja niiden perusteet. Rikoksen mahdollinen uhri, asianomistaja, on voinut pyytää syyttäjää esittämään myös hänen vaatimuksensa asiassa. Jos asianomistaja on kuitenkin itse paikalla, hän esittää omat vaatimuksensa.

Sitten käräjäoikeus kuulee vastaajaa, joka esittää lyhyesti kantansa vaatimuksiin. Hän joko myöntää tehneensä syyttäjän väittämän teon tai kiistää niin tapahtuneen. Hän vastaa myös siihen, suostuuko hän maksamaan asianomistajan vaatimat korvaukset.

Seuraavaksi syttäjä ja asianomistaja perustelevat kantansa tarkemmin ja vastaaja lausuu oman näkemyksensä esitetyistä asioista. Tämän selvityksen jälkeen siirrytään todisteluun. Todistajien lisäksi myös asianomistajaa ja vastaajaa voidaan kuulla todistelutarkoituksessa. Samalla oikeus ottaa vastaan myös muun näytön, esimerkiksi kirjalliset todisteet.

Loppulausunnoissaan asianosaiset esittävät käsityksensä oikeudenkäynnin aikana esitetyistä todisteista ja siitä, miten asia heidän mielestään pitäisi ratkaista. Ensimmäisenä loppulausuntansa esittää syttäjä, sitten rikoksen uhri ja sen jälkeen vastaajan avustaja tai vastaaja itse.

Pääkäsittely on suullinen. Asianosaiset eivät saa lukea eivätkä antaa tuomioistuumelle kirjallista lausumaa. He voivat kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa ja viittaukset esimerkiksi paljon numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin sekä käyttää muistinsa tueksi kirjallisia muistiinpanoja.

Pääkäsittely pidetään yhtäjaksoisesti. Jos käsittely ei ehditä pitää yhdessä päivässä, sitä jatketaan yleensä seuraavana päivänä. Pääkäsittelyn lykkääminen on mahdollista vain pojakeuksellisesti.

Jutun käsittely päättyy tuomioon. Syte joko hyväksytään tai hylätään osittain tai kokonaan.

Päätösneuvottelu ja äänestäminen

Kun juttu on käräjäoikeudessa käsitelty perusteellisesti, asianosaisten ja yleisön on poistuttava käräjäsalista. Alkaa päätösneuvottelu.

Lautamieskokoonpanossa lakimiespuheenjohtaja aluksi selostaa lautamiehille jutun keskeiset piirteet ja kertoo samalla, mitä laki sanoo tapauksesta. Sitten hän lausuu oman kantansa.

Jos joku oikeuden jäsenistä on puheenjohtajan kanssa eri mieltä, asiassa äänestetään. Puheenjohtajan jälkeen kukin jäsen lausuu mielipiteensä virkaikäjärjestyksessä, nuorimmasta vanhimpaan.

Jos äänet menevät tasapainoisesti, rikosjutussa voittaa syytetyn kannalta lievämpi linja.

Se, kuinka käräjäoikeus on päättynyt ratkaisuunsa, ilmenee tuomion perusteluista. Mahdollisessa äänestystässä häviölle jääneen mielipide kirjataan tuomion liitteenä.

[Laki käräjäoikeuden lautamiehistä 25.8.2016/675](#)

tuomioistuinvirasto.fi | tuomioistuimet.fi

Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket